

UPUTE ZA RAD: u bilježnicu prepisujete samo ono što je navedeno da se prepisuje. Tekst pisan crnim slovima čitate, a ono što je pisano crvenim slovima istražujete ili odgovarate.

Zadatke nije potrebno slati učiteljici.

Učenici Fabijan Habjanić i Ivan Vručina imaju napisane svoje zadatke, tj. stranice i zadatke.

Usmeno dogovoriti na pitanja:

- Tko se nalazi na licu novčanice od 100 kn?
- Koju smo povijesnu osobu spominjali u vrijeme hrvatskog narodnog preporoda, a također se nalazi na licu novčanice od 10 kn?
- Kako se zove unuka ove povijesne osobe (s novčanice od 100 kn)?

U bilježnicu napiši naslov:

Banovanje Ivana
Mažuranića

Modernizacija u Hrvatskoj u zadnjoj četvrtini 19. stoljeća napredovala je na svim poljima, pa tako i na polju razvoja industrijskih postrojenja. Na slici je prikazana tvornica "Franck" koja je izgrađena potkraj stoljeća na tadašnjoj periferiji Zagreba.

Pravci modernizacije

- Godine 1873. na bansku je stolicu došao Ivan Mažuranić – prvi hrvatski ban koji nije bio plemićkog podrijetla – “ban pučanin”
- Tijekom sedam godina upravljanja Hrvatskom Mažuranić je **proveo niz reformi**
- Imao je podršku i pomoć prvaka Narodne stranke, inteligencije i građanske javnosti
- Donio je zakone kojima je upravna vlast odvojena od sudske, a ban je postao odgovoran pred zakonom
- Donijeti su i zakon o slobodi tiska te zakon o pravu okupljanja i udruživanja građana
- Hrvatski je sabor prihvatio 1874. godine Zakon o pučkom školstvu, **kojim je uvedeno obvezatno četverogodišnje školovanje**

Ivan Mažuranić(1814. – 1890.) pjesnik i političar, hrvatski ban između 1873. i 1880. godine. Nakon odstupanja s banskog položaja posve se prestao baviti politikom te se posvetio astronomiji i geometriji. Istaknuo se kao pjesnik (ep *Smrt Smail-age Čengića* iz 1846. godine), a još više kao ban reformator i modernizator.

Akademija i sveučilište

- Godine 1866. utemeljena je Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (JAZU)
- Zakonsku osnovu za osnivanje JAZU-a donio Hrvatski sabor 29. travnja 1861. godine (danas Dan HAZU)
- Bila je to prva znanstvena akademija na slavenskom jugu
- Danas se ona naziva Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (HAZU)
- Usmeno odgovori na pitanje: Koji se hrvatski materijalni i pisani povjesni spomenik čuva u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti? (mi smo taj spomenik spominjali u 6. razredu)
- Osnivanje Akademije novčano su pomogli mnogi dobročinitelji, a najveća sredstva dao je đakovački biskup Josip Juraj Strossmayer

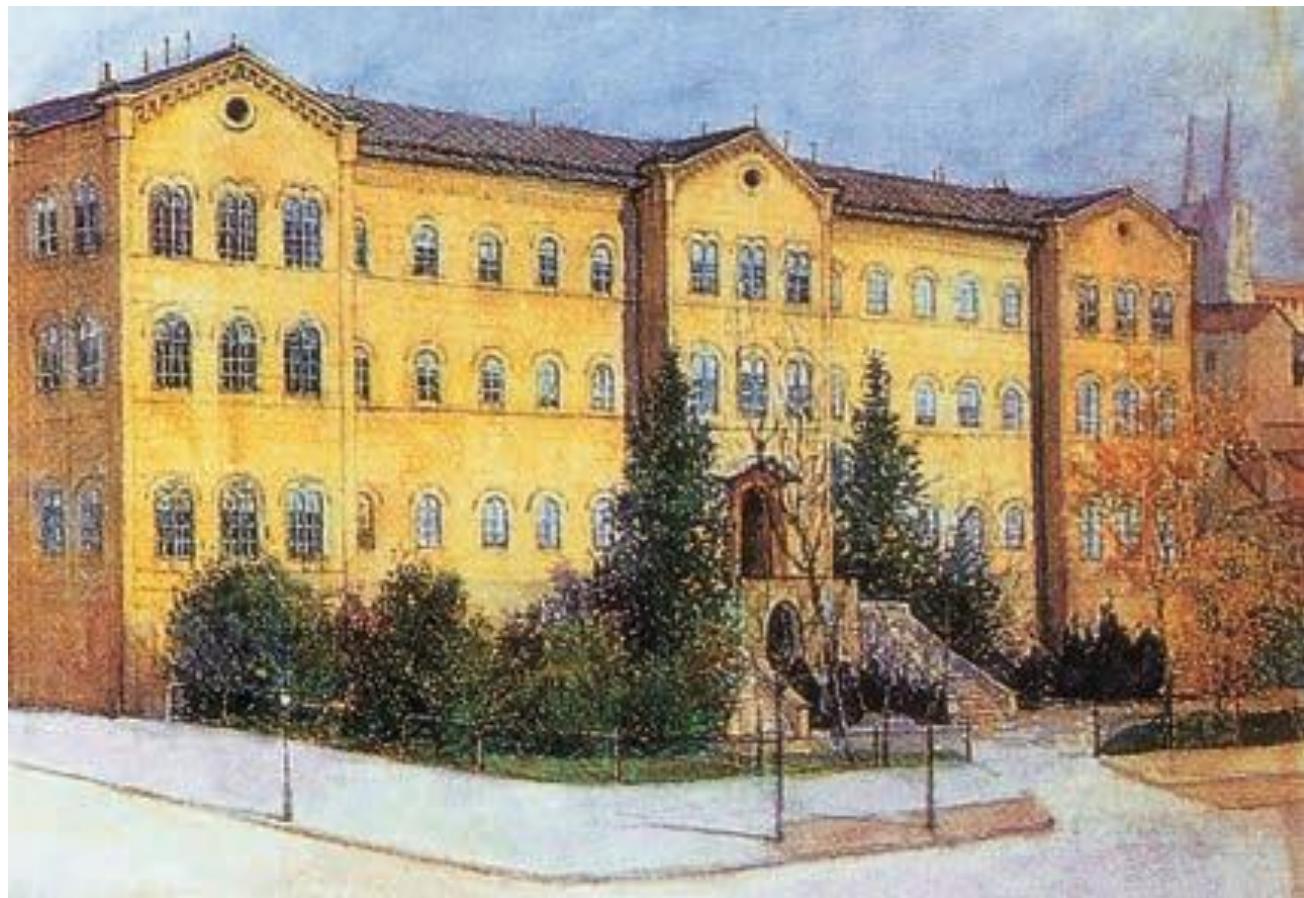
Palača akademije HAZU-a.

Josip Juraj Strossmayer (1815. – 1905.) , đakovačko - bosanski i srijemski biskup i političar, dobrotvor i darovatelj, pobornik narodnog jedinstva Južnih Slavena. Pomagao je brojne kulturne i znanstvene institucije.

- Godine **1874.** u Zagrebu je počelo s radom sveučilište
- I ranije je u glavnom hrvatskom gradu postojala visoka škola – Pravoslovna (pravna) akademija
- Hrvati su se dugo borili da dobiju pravo na osnivanje temeljne visokoškolske institucije
- Sveučilište u Zagrebu **svečano je otvoreno u jesen 1874. godine**
- Imalo je tri fakulteta: Pravni, Filozofski i Teološki, a odobreno je i otvaranje medicinskoga
- Prvi je rektor sveučilišta bio povjesničar Matija Mesić

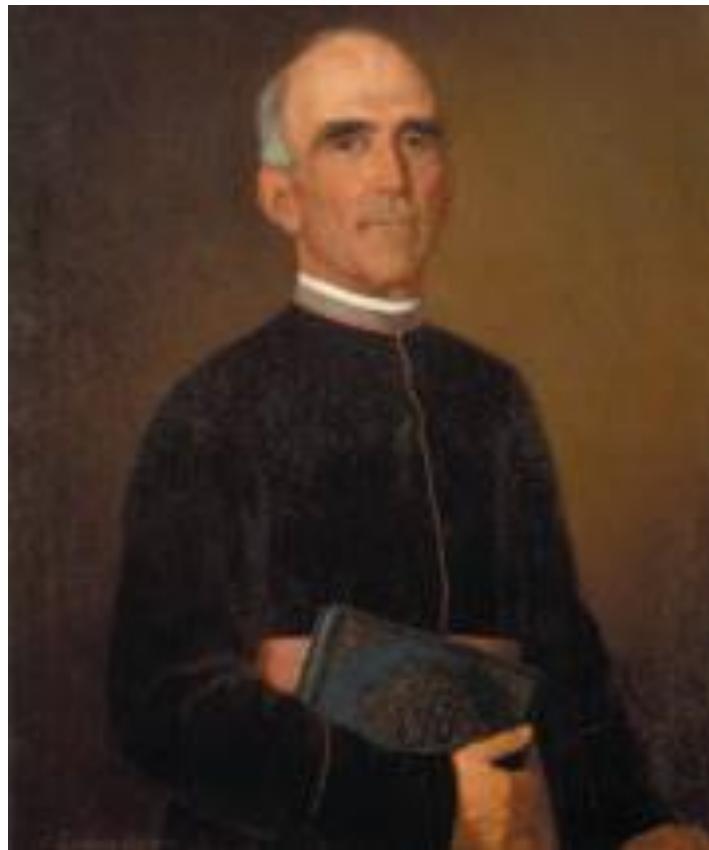

Današnja zgrada Rektorata Sveučilišta u Zagrebu.

Franjo Rački – prvi predsjednik
JAZU – a.

Matija Mesić – prvi rektor
Sveučilišta u Zagrebu.

Ujedinjenje Vojne krajine s Hrvatskom

- Nakon Berlinskog kongresa 1878. godine austro-ugarska vojska ušla je u Bosnu i Hercegovinu
- Tada su posve **nestali razlozi za** postojanje Vojne krajine
- Hrvatski su političari odavno postavljali pitanje razvojačenja i ujedinjenja Vojne krajine s Hrvatskom
- Godine **1881.** Hrvatsko-slavonska vojna krajina ujedinjena je s Banskom Hrvatskom
- Stvorene su dvije nove županije (Ličkokrbavska i Modruško-riječka)

Karta Hrvatske nakon što je Vojna krajina ušla u njezin sklop potkraj 19. stoljeća.

Prepisati plan ploče u bilježnicu.

- Ivan Mažuranić – “ban pučanin” (1873. – 1880.), „, pjesnik, reformatro, astronom
- Reformira:
 - **upravu** (odvojena od sudstva)
 - **sudstvo** (ban odgovoran pred zakonom, novi zakoni)
 - **školstvo** (obvezno školovanje, Sveučilište)
- Traži obnovu finansijskog dijela nagodbe i prijenos Vojne krajine Hrvatskoj → ostavka
- Ban Ladislav Pejačević – **1881.** prijenos Vojna krajina

PONOVO! (*odgovore napisati u bilježnicu*)
Učenici Fabijan Habjanić i Ivan Vručina rješavaju zadatke u svom udžbeniku: str.148.(1.zadatak), str.149. (2.zadatak), str.150.(3. i 4. zadatak).

1. U čemu je značaj banovanja Ivana Mažuranića?
2. Na kojim je područjima proveo reforme?
3. Koje su dvije temeljne znanstvene institucije osnovane u Hrvatskoj u drugoj polovici 19. stoljeća?
4. Kada je Vojna Krajina ujedinjena s Banskom Hrvatskom?
5. Tko je prvi rektor Sveučilišta u Zagrebu?
6. Kada je ono osnovano?
7. Što je JAZU?

Napišite u bilježnicu novi naslov:

Banovanje Karolyja Khuen-
Hedervaryja

Protumađarske demonstracije (1883.)

- Ivan Mažuranić dao je ostavku na banski položaj jer su Mađari sprečavali i kočili reforme te nisu pristajali na obnovu financijske nagodbe
- U najvećoj mogućoj mjeri **suprotstavljaо se mađarizaciji**
- Stoga je vlada na banski položaj postavila svoga kandidata – unionističkog političara **grofa Ladislava Pejačevića**
- Novi je ban dopustio **uvođenje mađarskog jezika** na željeznici, pošti i uredima
- Istodobno su se počele postavljati ploče s grbom i dvojezičnim hrvatsko-mađarskim natpisima na javne zgrade
- Bilo je to u suprotnosti s odredbama Hrvatsko-ugarske nagodbe

- Nasilno ponašanje unionista izazvalo je **1883. godine snažan hrvatski odgovor**
- Ploče s nezakonitim natpisima skidane su sa zgrada i razbijane **pa je ban podnio ostavku**
- Ugarska vlada uvela je izvanredno stanje u Hrvatskoj i imenovala povjerenika koji je uz pomoć vojske smirio nemire
- Za bana je tada postavljen grof **Károly [Karolj, hrv. Dragutin] Khuen-Héderváry [Kuen-Hedervari]**

Grof Károly Khuen-Héderváry, bio je hrvatski ban nakon smjene Ladislava Pejačevića.

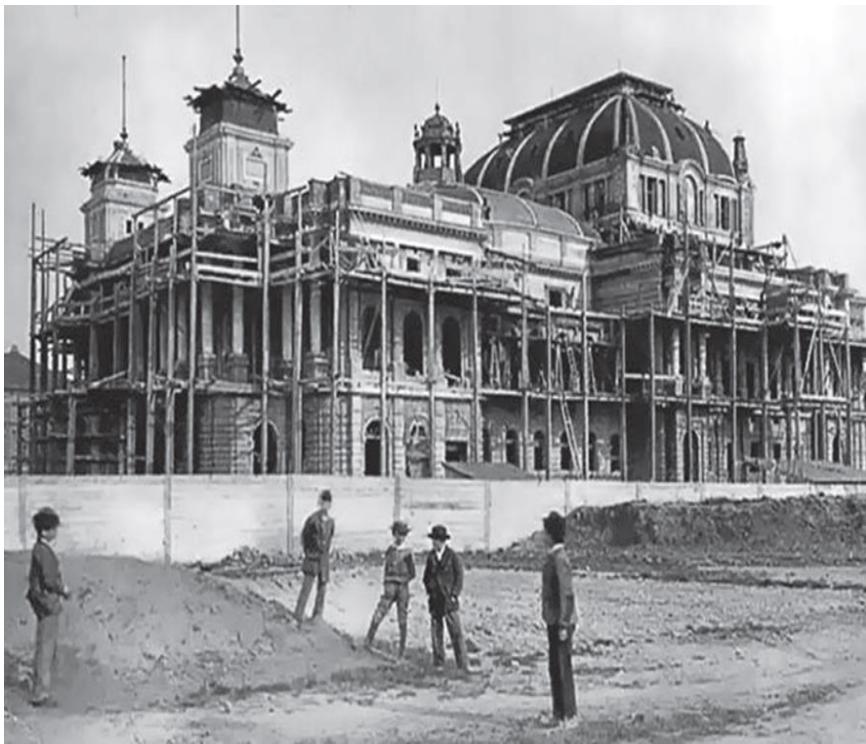

Doba bana Khuena

- Ban i njegovi suradnici provodili mađarizaciju i sprečavali djelatnost oporbenih stranaka, posebno Stranke prava
- Mađarizacija se najviše provodila na željeznici te u državnim uredima
- **Krivotvorili su izborne rezultate** i tako osiguravali većinu u Hrvatskom saboru
- Na svoju je stranu **Khuen pridobio neke političare iz Narodne stranke**, a prišla mu je i većina srpskih političara iz Hrvatske

- Katedrala u Zagrebu nakon rekonstrukcije na prijelazu stoljeća.
Za vrijeme Khuena otvoreni su HNK te zgrada glavnog željezničkog kolodvora.
Bile su to pozitivne strane njegove vlasti

- Zgrada Hrvatskoga narodnog kazališta svečano je otvorena 14. listopada 1895. godine kada je kralj Franjo Josip I. srebrnim čekićem izveo simboličan završni udarac na balkonskoj ogradi iznad glavnog ulaza. Studentske demonstracije i spaljivanje mađarske zastave s odobravanjem je dočekala hrvatska javnost.

Otpor Khuenu i njegovim pobornicima

- U Saboru su se vodile žestoke rasprave, ali je hrvatska oporba bila preslabu da spriječi sve Khuenove postupke
- **Oporbenjaci su progonjeni**, sprečavano im je napredovanje, učestala su umirovljenja ili premještanja iz političkih razloga
- Mainfestaciju narodnog otpora prema Khuenu pokazala je **studentska mladež 1895. godine** prilikom otvaranja nove zgrade Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu
- Na svečanost je došao osobno kralj **Franjo Josip I.**

- Zagrebački su studenti na Jelačićevu trgu spalili mađarsku zastavu
- Ban Khuen zapovjedio je da se veći broj studenata uhiti
- Dao ih je na sud, koji ih je osudio na višemjesečne zatvorske kazne
- Sveučilišne su vlasti također bile pod utjecajem bana pa su **izbacile kažnjene studente** sa Sveučilišta u Zagrebu
- Među tim studentima posebno se isticao Stjepan Radić

Prepisati plan ploče u bilježnicu.

Ban Ladislav Pejačević-mađarizacija-protumađarske demonstracije 1883.

- "nijemi grbovi"
- gospodarske prilike
- cijene žita padaju
- porezi se povećavaju
- iseljavanje stanovništva

Ban Khuen-Hedervary – (1883. - 1903.)

- Privilegije srpskih zastupnicima („podijeli pa vladaj“)
- Časopis Srbobran – negiranje Hrvata kao narod
- Cenzura tiska
- stranačke podjele
- graditeljska djelatnost (otvaranje HNK i zgrade željezničkog kolodvora)
- razvoj školstva (Izidor Kršnjavi)

PONOVIMO! (odgovore napisati u bilježnicu)
Učenici Fabijan Habjanić i Ivan Vručine rješavaju zadatke u svom udžbeniku: str.152.(1.zadatak), str.153. (2.zadatak), str.155.(4. i 5. zadatak).

1. Koji su događaji izazvali protumađarske nemire i narodni pokret u Hrvatskoj 1883. godine?
2. Kako je bio ugušen hrvatski narodni pokret 1883. godine?
3. Tko je banu Khuenu Héderváryju pružao otpor?
4. Kako su studenti protestirali protiv politike Khuena?
5. U udžbeniku na str. 144. pročitaj tekst u sivom kvadratiću o Stjepanu Radiću te opiši svojim riječima kako se on borio protiv mađarizacije.